

रुतैरुपहसन्निव मामितिशेषः ॥ ४० ॥ यतो न हता तस्मान्नृत्यतीत्यर्थः ॥ विना सीतां विनाऽयं मम पुष्पमासे चैत्रे वासः सुदुःसहः अतिपीडाजनकत्वात् ॥ ४१ ॥ नन्वे
तावान् रागस्तवानुचितस्तत्राह ॥ पश्येति ॥ संरागोऽतिशयितो रागः ॥ ४२ ॥ ४३ ॥ वन्यानि पुष्पाणि मे सीतावियोगाद्भोगसाधनत्वाभावाच्चिफलानि भवन्ति ॥ ४४ ॥
उक्तस्यैव विवरणं ॥ पुष्पाणीत्यादि ॥ अतिश्रिया रुचिराणीत्यन्वयः ॥ मधुकरोत्करैर्मधुकरसमूहैः ॥ ४५ ॥ आद्वयंत इव नयन्तीत्यन्वयः ॥ ४६ ॥ यदि सीतावासदेशेपि

वितत्यरुचिरौपक्षौरुतैरुपहसन्निव ॥ मयूरस्य वने नूनं रक्षसान हता प्रिया ॥ ४० ॥ तस्मान्नृत्यति रम्येषु वनेषु सहकांतया ॥ मम त्वयं
विना वासः पुष्पमासे सुदुःसहः ॥ ४१ ॥ पश्य लक्ष्मण संरागस्तिर्यग्यो निगतेष्वपि ॥ अधुना शिखिनी कामाद्गर्तारमभिवर्तते ॥ ४२ ॥ म
माप्येवं विशालाक्षी जानकी जातसंभ्रमा ॥ मदनेनाभिवर्तते यदि नापहता भवेत् ॥ ४३ ॥ पश्य लक्ष्मण पुष्पाणि निष्फलानि भवन्ति मे ॥
पुष्पभारसमृद्धानां वनानां शिशिरात्यये ॥ ४४ ॥ रुचिराण्यपि पुष्पाणि पादपानामतिश्रिया ॥ निष्फलानि महीं यांति समं मधुकरोत्करैः ॥
॥ ४५ ॥ न दंतिकां मंशकुना मुदिताः संघशः कलं ॥ आद्वयंत इवान्योन्यं कामोन्मादकरामम ॥ ४६ ॥ वसंतो यदि तत्रापि यत्र मेव सति
प्रिया ॥ नूनं परवशा सीता सापिशोचत्यहं यथा ॥ ४७ ॥ नूनं न तु वसंतस्तं देशं स्पृशति यत्र सा ॥ कथं त्यसितपद्माक्षी वर्तयेत्सामया विना
॥ ४८ ॥ अथवा वर्तते तत्र वसंतो यत्र मे प्रिया ॥ किं करिष्यति सुश्रोणी सा तु निर्भर्त्सिता परैः ॥ ४९ ॥

वसंतोऽस्ति तदा मद्भवे सापि शोचति साम
प्याः समत्वात् ॥ ४७ ॥ यद्यपि तत्र वसंतो न भवेत् कदाचित् तथापि मया विना सा कथं वर्तयेत् जीवेत् मद्विरह एव तन्नाशे पर्याप्त इति भावः ॥ ४८ ॥ अथवा वर्तते तत्र वसंत
स्तथाऽपि परैः शत्रुभिः पीडिता यतः साऽतस्तस्यावसंतः किं करिष्यति ॥ परकृतपीडासत्वे कामपीडानवकाशादिति भावः ॥ इति प्रांचः ॥ परेतु तत्र वसंतो नास्त्येव तत्सत्वे
मया विना सा कथं तत्र तिष्ठेत् आगतैव स्यादित्यर्थः ॥ तदेव सूचयन्नाहाथवेति ॥ परनिर्भर्त्सनवशान्नायातीत्याशय इत्याहुः ॥ ४९ ॥